

РЕЦЕНЗИЯ

**на дисертационния труд на редовната докторантка
Даниела Николова Статкова
„Фаготът като солиращ инструмент
в произведенията на българските композитори от ХХ век”
за присъждане на образователната и научна степен „доктор”,
професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство**

Рецензент: проф. д. изк. Филип Павлов,
жив. в гр. София, ж. к. Младост 3, бл. 317,
вх. А, ап. 3, тел. 00359 888874638,
e-mail: fpmusic49@abv.bg

Даниела Николова Статкова е родена през 1993 г. в гр. София. Завършва средното си музикално образование в НМУ „Любомир Пипков” със специалност „фагот”. По време на своето обучение участва многократно в музикално-изпълнителска дейност с различни оркестрови състави. През 2014 г. става студентка в Инструменталния факултет на Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров” в класа на проф. Марин Вълчанов. Продължава висшето си образование в паралелно обучение по програма „Еразмус” с консерваторията в Лас Палмас, Испания. През 2017 г. завършва бакалавърска степен и продължава образованието си в магистърската програма на същите 2 висши училища. Участието ѝ в редица майсторски класове на известни европейски фаготисти-педагози разгръща нейните изпълнителски качества и създава възможности за международна концертно-изпълнителска дейност в различни държави. Трябва да се отбележат някои престижни награди, които получава на национални и международни конкурси, съпътстващи началото на нейната изпълнителска кариера: втора

награда като солист и трета награда като камерен изпълнител на 45-ия Международен радиоконкурс за млади музиканти „Концертино Прага“; първа награда на 22-ия Международен конкурс „Музиката и Земята“ в София; първа награда от националния конкурс „Светосла Обретенов“. Получава и отличие от програмата на Националното радио „Allegro vivace“ като музикант на годината в категория „Дебюти“.

През 1918 г. Статкова печели конкурс за редовна докторантка в НМА. Под ръководството на проф. д-р Спиро Петков – нейн научен ръководител, тя осъществява своето изследване, свързано с фаготовото изпълнителско изкуство и педагогика, базирано върху творчеството на българските композитори от ХХ век. Научната разработка е израз на нейния натрупан практически опит и теоретични знания за професионалното изпълнителство.

Целта на нейното дисертационно изследване е да представи характерни особености, свързани с фаготовото инструментално изкуство във всички сфери на неговото проявление, като се базира на създаденото българско композитолско творчество и на различната инструментална проблематика, която предлага. По този начин, Статкова се стреми да обогати знанията на фаготистите за соловото и камерно музициране.

Задачите, които си поставя, са насочени към педагогическото усвояване на творбите, натрупването на конкретни технически умения, които биха подпомогнали изпълнителската практика, обхващащи цялостно процеса от първото запознаване с материала до неговата сценична реализация.

Обектът и предметът на изследването представляват определен интерес, тъй като тази проблематика се разглежда от позицията на българското творчество и неговата конкретна приложимост в изграждането на специфични качества у младите инструменталисти.

В изграждането на дисертационния труд, достатъчно обосновано и исторически точно се разглежда развитието на фаготовото изкуство в България, представени са изпълнители, допринесли за неговото сценично утвърждаване, педагози - с важен принос към развитието на българската инструментална школа.

Още преди да разгледам неговата същина, държа да отбележа редица въпроси, които поставя това научно изследване. На първо място, това се свързва с предложеното заглавие на труда. Ограничението, което авторката поставя със създаденото българското композиторско творчество през XX век, е надхвърлено в същината на разглежданите материали. Има твърде много примери за това: Соната от Казанджиев - 2009 г., Концерт от Бояджиев - 2012 г., „Импулси” от Вълчанов - 2013 г., „Вдъхновения от България” от Статкова - 2016 г. и др. творби. Разбира се, съответната информация е представена в т. 5 на дисертацията, но фактът, че тези композиции са обект на реален анализ, ги прави вече съществена част от изследването. Според мен, заглавието на труда е било възможно да претърпи тази, а и друга корекция: неточно е да се казва „фаготът като солирац инструмент”, защото се анализират предимно камерни творби, само една солова и един фаготов концерт със струнен оркестър. История, педагогика и творчество могат да са обединени в примерно заглавие: „Фаготът в българското изпълнителско изкуство и композиторско творчество”. Бих го препоръчал, ако има възможности за някакво издание на дисертационното изследване.

Изненада представлява цялостното подреждане на научното развитие на доктората, което има огледален характер на традиционното изграждане на дисертационните трудове, които първо представят исторически данни, а после разкриват същината на аналитичните подходи.

Липсва ясното разделение в основни глави и техните подразделения. Изведени от материала, логично би било подреждането им по следния начин: I Глава - „Фаготовото изпълнителство и педагогика в България“; II Глава - „Изпълнителски анализи на избрани български творби за фагот“ ; III Глава – „Систематичен каталог на българското композиторско творчество“.

Всички данни за подобно подреждане на труда са налице в ръзработката на научните материали, които имат определен стойностен характер. Приемам фактичкото разпределение по този начин на оригиналните авторски материали по-скоро като опит за нов теоретичен и изследователски подход, но все пак имам определени резерви към него.

От бързия преглед на съдържанието на дисертацията се установяват идентични компоненти, които не би следвало да бъдат отделни точки в него, а по-скоро отделни части/дялове на всеки творчески анализ. Имам предвид самостоятелното отделяне на *композиционна техника, динамични нюанси, технически изисквания и сравнения*. Всъщност, тези компоненти би следвало да са обединени в направлението на всяка от предложените творби, защото те по същество я изясняват в нейната изпълнителска същност - като музикално развитие, техническа проблематика и художествена овладяност. Мисля, че терминът „*композиционна техника*“ е неправилно употребен. В XX век говорим за нови видове композиционни техники като алеаторика, сериалност, пунктоализъм и др. Намирам за по-подходящо определението „*композиторски похвати*“.

Аналитичната част на дисертацията изцяло се изгражда върху тази предварително избрана схема, която дава различни възможности за сравнение между предложените творби. Статкова акцентира своето внимание към 3 отделни компонента, които гарантират вярната интерпретация:

- ✓ конкретната композиторска идея и нейното формално-структурно развитие, отразено в изграждания тематичен материал;
- ✓ изпълнителската проблематика, изразена чрез динамичното разгръщане на музикалното движение, разнообразие от щрихи и темпови компоненти;
- ✓ избор на стройка, която може да изрази най-ярката характеристичност на звуковата емисия.

Този подход дава възможност изцяло да се обхване проблематиката на фаготовото изпълнение и е чудесен ориентир за инструменталистите. Към така представена фактология и обоснована проблематика, дисертантката добавя много ценни съвети и педагогически изводи, свързани с обучителния период и с изграждането на съответни, и абсолютно необходими, технически умения. В този смисъл, определени фрагменти от научното изследване биха могли да се разглеждат като методически указания за изграждане на фаготовото изпълнителство. Разделянето по трудност на инструменталната проблематика има ориентировачен характер за педагозите.

Историческите данни, свързани с разпространението на фаготовото инструментално изкуство в България, с имената и дейността на големите изпълнители и педагози, допринесли за неговото утвърждаване, са вярно отразени. Макар и да не се разглежда тази материя в широк обем, получената картина е вярна и представя етапите, през които е преминало развитието и утвърждаването на този инструмент като солираш на музикалната сцена.

Бих искал да се спра специално на идеята на Статкова за създаване на „Каталог на българското композиторско творчество за фагот“. Това е безспорен приносен момент, който дава ясна представа за националното музикално творчество и, по същество, може да се разглежда като информационна база за различните обучителни изпълнителски категории и

концертиращи музиканти. Моята гледна точка е, че каталогът може още повече да се прецизира, ако в него се обособят раздели:

- ✓ произведения за соло фагот,
- ✓ за фагот и пиано,
- ✓ други камерни ансамбли с фагот,
- ✓ за фагот и оркестър.

Така очакваната прегледност би била абсолютно точна. Това негово изражение ще създаде възможност да бъдат обслужени всички интереси.

В предложената версия на каталога има отделна незавършеност по отношение обозначаването на предназначението на творбите. Трябва винаги да се изписва по идентичен начин: за фагот и пиано, за фагот и вид оркестър или друг състав. Предполагам че тези липси са следствие на това, че дисертантката има предвид, че вече е отразила в своя предварителен анализ дадено произведение и неговата категория. Но в един самостоятелно изграден и функциониращ каталог, това подлежи на правилно отразяване от гледна точка на всички компоненти, съдържащи се в него.

Публикациите на Статкова са пряко свързани с темата на изследването и представляват съществена и неделима част от изградената авторска концепция в настоящия труд. Достоверността на използваните материали от чужди научни разработки и публикации е несъмнена, както и представянето на постановки и изводи от тях, засягащи отделни моменти от изграждането на дисертацията.

Приносните моменти на научното изследване са изведени в 7 точки, от които приемам за безспорни първите 5 и последната точка, защото са веразделна част от развитието на дисертационния труд или са свързани с реализирани премиерни изпълнения на фаготови творби. Докато т. 6 - интервюта и разговори с композитори, осигурява съдържанието с цитиране

или преразказване на авторски идеи, мисли и творчески тенденции, обслужващи отделни елементи на изследването.

Авторефератът отразява вярно съдържанието на дисертационния труд и представя неговите същностни моменти.

Заключение

Тематиката на настоящото научно изследване представлява определен интерес за българското музиковедие, представя развитието на фаготовото изпълнителство и различни аспекти, свързани с педагогическата дейност и обучение с този инструмент, известява и описва създаденото музикалното творчество от български композитори.

Това ми дава основание да препоръчам на уважаемите членове на научното жури да присъдят на Даниела Николова Статкова образователната и научна степен „доктор” в професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство.

02.12.2022

/проф. д. изк. Ф. Павлов/